

Юрій Бідзіля

ЖУРНАЛ «ГРОМАДА» (БУДАПЕШТ)
ЯК ПОПУЛЯРИЗАТОР УКРАЇНСТВА В УГОРЩИНІ

Проаналізовано роль україномовного журналу «Громада» (Будапешт) у створенні позитивного іміджу України в контексті міжнародних законодавчих актів у галузі етнополітики.

Ключові слова: інформаційний простір, преса, журнали, медіа, інформаційна політика, національна меншина, імідж, етнополітика, закордонні українці.

Проанализирована роль украиноязычного журнала «Громада» (Будапешт) в создании позитивного имиджа Украины в контексте международных законодательных актов в отрасли этнополитики.

Ключевые слова: информационное пространство, пресса, журналы, медиа, информационная политика, национальное меньшинство, имидж, этнополитика, зарубежные украинцы.

A role of the Ukrainian-language magazine «Hromada» (Budapest) in creating a positive image of Ukraine in the context of international legislative acts in the field of ethnopolicy has been analyzed.

Key words: information space, press, magazines, media, information policy, national minority, image, ethnopolicy, foreign Ukrainians.

Процес входження України в глобальне інформаційне середовище виявився надзвичайно складним і позначеним стратегічними прорахунками.

У «Концепції національної інформаційної політики» (2002 р.) задекларовано важливі завдання для державних структур у медійній галузі, однак деякі з них так і залишилися не виконаними. Лояльне ставлення України до інформаційної експансії призвело до того, що її інформаційний простір заповнив низькоякісний іноземний медійний продукт, — і через нього почала руйнуватися система національних цінностей держави, у частини населення сформувалася хибна думка про власну меншовартість, створилися міфологеми про різючу різницю між українцями Заходу та Сходу країни тощо. Не менш слабкою ланкою є брак об'єктивної інформації про Україну в світі як державу з давніми традиціями та позитивним іміджем. Натомість думка про нашу країну формується медійниками інших держав, дуже часто через надуману інформацію та спотворені факти. Вагомим чинником у формуванні позитивного іміджу України

у світі могли б стати україномовні мас-медіа за кордоном, однак вітчизняні державні інституції приділяють цьому мізерну увагу. Створення такого продукту, навіть у сусідніх країнах, де є велика українська діаспора, відбувається майже виключно на засадах волонтерства або, як не парадоксально, за підтримки урядів цих держав.

Інформаційний простір Європи на межі ХХ—ХХІ ст. справді різночуже змінився. Після розвалу тоталітарних режимів у СРСР та країнах соціалістичного табору розпочався активний процес трансформації політичної, економічної й гуманітарної сфер. Інформаційні ніші новостворених держав швидко оновлювалися кількісно й якісно. Однак події останніх років свідчать, що сучасна Росія продовжує проводити агресивну інформаційну політику, перейняту від Радянського Союзу. Прикладом такої інформаційно-загарбницької поведінки є т. зв. «примушення до миру Грузії», створення та реанімація міфів про «злочинців кавказької національності», «бандерівців», «хитруватих та злодійкуватих українців, що не платять за спожитий газ», «Русский мир», «проект Новоросси́я» тощо. Водночас, як підтверджує аналіз досліджень більш ніж десятирічної давнини, українські високопосадовці не лише не виробляли чіткої інформаційної стратегії щодо іміджу держави, а й кволо реагували на нові геополітичні виклики [1; 7].

Після активних європейських трансформацій наприкінці ХХ ст. у зовнішній політиці Угорщини також сталися зміни, зокрема щодо близьких сусідів. Важіль стримування (СРСР) припинив своє існування, тому загострилися і проблеми територіального характеру, національних меншин тощо. Усе це відбувається не без допомоги російських ЗМІ, які всіляко намагаються дискредитувати імідж України в Європі та світі.

Сьогодні раптово впливли на поверхню (найперше через медіа) болочі проблеми, які з ідеологічних міркувань або зовсім замовчувались, або ж до них зверталися спорадично, бо вони вважались периферійними, другорядними, небажаними. Тривалий час з неувагою ставилися до життя українців за кордоном, воно висвітлювалося тенденційно — залежно від зовнішньополітичних взаємин СРСР із країною, де проживала українська діаспора. Про американських та західноєвропейських українців у тогочасній періодиці позитив-

ного нічого не друкувалося, ґрунтовних наукових досліджень не проводилося, медіа подавали інформацію про їх життя у дусі анти-буржуазної пропаганди. Про українців, що опинилися на території інших — тоді соціалістичних — держав у результаті нових кордонів Радянського Союзу після Великої Вітчизняної війни, інформація подавалася під дещо іншим кутом. Проте багато з того було пере-кручено, міфологізовано відповідно до тогочасної комуністичної ідеології. Не варто забувати і деякий позитивний вплив «залізної руки» керівництва СРСР, що сприяв «реанімації» українства після Другої світової війни в тодішніх Чехо-Словаччині, Польщі, Румунії (з кінця 40-х рр. XX ст. відкривалися українські класи, школи, відділення у вишах, з'являлися аматорські, згодом — професійні художньо-мистецькі колективи, створювалися або відновлювалися українськомовна преса, радіо). Разом із тим керівництво СРСР добре знало, але ігнорувало, а інколи й підтримувало дискримінаційні акції щодо українців у сусідніх країнах: горезвісна репатріація у Словаччині (1945—1946 рр.); акція «Вісла» у Польщі (1947 р.); репресії національних меншин у Румунії за часів Н. Чаушеску. «Про існування за рубежем гілки українського народу, колишніх наших земляків та їхніх нащадків, читачі в Україні дізнавалися вряди-годи переважно з подорожніх нотаток після зарубіжних відряджень і туристичних мандрівок. Навіть діяльність Товариства культурних зв'язків з українцями за кордоном (Товариство «Україна»), створеного 1960 р. з ініціативи представників громадськості, зокрема творчої інтелігенції республіки, висвітлювалася засобами масової інформації надто обмежено й кволо» [3, с. 3].

Після отримання Україною незалежності зацікавленість закордонними українцями та їх медіа дещо зросла, з'явилися навіть наукові спроби осмислення проблем українства поза межами нашої держави. Проте економічний безлад, недостатній досвід самостійного керівництва країною, без допомоги старшого брата, а згодом і зумовлені цим проблеми призвели до парадоксальної ситуації, коли закордонні українці матеріально й морально опікувалися державою більше, ніж власні чиновники-функціонери.

Найбільша кількість закордонних українців проживає у сусідніх державах, і тут важливо пам'ятати, що вони знаходяться на своїх етнічних територіях і лише через історико-політичні умови стали

національною меншиною. За визначенням Франческо Капоторті, юриста-фахівця у галузі міжнародного права, національна меншина — це менша за чисельністю група, яка не є панівною, члени якої — громадяни цієї держави, що мають етнічні, релігійні або мовні риси, які відрізняються від характерних рис основної частини населення, що виявляють, хоч і другорядно, почуття солідарності з метою збереження своєї культури, своїх традицій, своєї релігії або своєї мови [9].

З погляду сучасного міжнародного права захист національних меншин є частиною міжнародного захисту прав людини і відповідно галуззю міжнародного співробітництва. На це прямо вказує ст. 1 «Рамкової конвенції про захист національних меншин», прийнятої Комітетом Міністрів Ради Європи 10 листопада 1994 р. [6, с. 38]. Однак у чиновницьких колах України за 23 роки незалежності так і не виробилося чіткого розуміння, що навіть невелика українська діаспора може стати вагомим інформаційно-комунікаційним чинником у формуванні позитивного іміджу нашої держави за кордоном.

Угорщина — одна з тих країн, у якій україномовне населення опинилося здебільшого внаслідок історико-політичних процесів розподілу територій після Другої світової війни. Основним заняттям українців Угорщини є сільське господарство. У містах вони — здебільшого представники інтелігенції, зокрема університетської.

Водночас зауважимо, що саме в Угорщині у період утворення нових кордонів українська громада виявилася найбільш слабо об'єднаною національно-культурними товариствами. Причин цього було кілька. По-перше, тривалий час слов'янське населення цього регіону, перебуваючи у складі Австро-Угорщини, а згодом — Угорщини, піддавалося денационалізації. По-друге, ключовий принцип інтернаціоналізму та об'єднання усіх націй колишнього СРСР в єдиний «радянський народ» не обминув і угорське суспільство, а через те не було потреби ідентифікувати за національною ознакою вихідців із Радянського Союзу. По-третє, угорське соціалістичне суспільство ще більше, ніж колишні уряди Чехо-Словацької Соціалістичної Республіки, Румунської Соціалістичної Республіки та Польської Народної Республіки, не було зацікавлене у тому, щоб підтримувати розвиток українських національно-культурних товариств. Упродовж кількох десятиліть, після приєднання до Угорщини

території з україномовним населенням, відбувався стрімкий процес поугорщення українців. Про це свідчать такі факти: до проголошення Україною незалежності в Угорщині українською мовою не велося навчання не лише у якому-небудь виші, а й у жодній школі, та й загалом не було жодних проявів «свідомого громадського чи культурного життя» [3, с. 189]. У той же період угорськомовне населення на Закарпатті фактично весь час мало свої національні школи, а 1962 р. на філологічному факультеті Ужгородського університету відкрито спеціальність «Угорська мова і література», від 2009 р. почав функціонувати гуманітарно-природничий факультет з угорською мовою навчання фахових дисциплін. За рік до того була зроблена спроба набрати окрему групу угорськомовних студентів на спеціальність «Журналістика», але вона виявилася марною.

В Угорщині наприкінці 80-х — на початку 90-х рр. минулого століття, за неофіційними даними, налічувалося близько трьох тисяч осіб українського етносу. Це здебільшого автохтони в північно-східній частині країни, вздовж середньої течії Тиси, а також жителі міст, здебільшого Будапешта. Упорядники довідника «Зарубіжні українці» зауважують, що «чимала кількість українців-русинів протягом століть асимілювалися. Ще раніше такої долі зазнало давнє слов'янське населення» [3, с. 189].

На початку 1990-х рр. українське етнографічне забарвлення збереглося лише в церковних обрядах, особливо під час храмових свят. Із найбільш масових релігійних свят — це день Успіння Пресвятої Богородиці, коли в Маріє-Повчанському монастирі збиралися українці-русини Угорщини та тодішньої сусідньої Чехо-Словаччини.

У другій половині 1990-х рр. у середовищі україномовного населення Угорщини почався активний процес національно-культурного піднесення. На той час українська громада значно збільшилася за рахунок нової хвилі еміграції в період горбачовської перебудови та перших економічно важких років незалежності України. Щоправда, у цей час в Угорщині почався деструктивний процес розшарування україномовного населення на українців та «русинів», який активно підтримувався деякими науковцями Угорщини. Як наслідок — у педагогічному інституті м. Ніредьгаза було організовано кафедру української та русинської мов.

Сьогодні Угорщина у сфері забезпечення прав національних меншин керується такими міжнародними актами:

- Загальною декларацією прав людини від 10 грудня 1948 р.;
- Міжнародним пактом про громадянські права та політичні свободи від 16 грудня 1966 р.;
- Міжнародним пактом про економічні, соціальні й культурні права від 16 грудня 1966 р.;
- Декларацією про права людини стосовно осіб, що не є громадянами держави, в якій вони проживають, від 13 грудня 1985 р.;
- Каїрською декларацією про права людини в ісламі від 5 серпня 1990 р.;
- Декларацією про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних і мовних меншин, від 18 грудня 1992 р.;
- Загальною декларацією про геном людини і права людини від 11 листопада 1997 р. тощо.

Важливим досягненням демократичної Угорщини в галузі національної політики є прийняття Закону № LXXVII 1993 р. про права національних і етнічних меншин. Зокрема, цей законодавчий акт гарантує, що «держава забезпечує видання підручників мовою національних меншин», підтримує видання книг національних меншин, публікацію їхніх періодичних видань, інформацію про події та оголошення, що представляють суспільний інтерес, рідними мовами національних меншин (ст. 50), у Національних Зборах депутати, що належать до меншин, також можуть використовувати свою рідну мову (ст. 52) [8].

Чи не найбільшим здобутком угорських українців у минулому столітті можна вважати створення «Товариства української культури в Угорщині». Крім ентузіазму самих українців, до яких долучилися на той час уже й емігранти нової хвилі, значну допомогу та кошти почав надавати Угорський фонд підтримки національних та етнічних меншин. Позитивно на ці процеси вплинула й політика українських дипломатів в Угорщині.

У січні 1996 р. «Товариство української культури» починає видавати свою газету «Громада». Першим головним редактором часопису став Василь Плоскіна. За його словами, поява цього видання засвідчила, що угорські українці залучили до Товариства нові творчі сили, які піднесли рівень інформованості. Газета вже на

самому початку планувалася двомовною. Українській частині відповідав угорський дубляж. Щоправда, задум і втілення самої ідеї в життя мали великі відмінності. Найперше — бракувало постійних фахівців, редакційного приміщення і різноманітних технічних засобів, без яких випуск часопису ускладнювався. Постійний кістяк газети складався із двох-трьох авторів і одного перекладача; ці люди насправді виконували подвійні, якщо не потрійні обов'язки, пов'язані з внутрішньоредакційними процесами. До того ж редакція не мала свого телефону, комп'ютера, диктофонів... І все ж перші номери виявили чималий творчий потенціал газетярів. Під рубрикою «У фокусі подій» можна було побачити чимало репортерських повідомлень про громадське життя меншини, візити високопоставлених осіб України, економічні зв'язки між Києвом та Будапештом, цікаві інтерв'ю. Рубрика «Будапештські зустрічі» містила розмови з відомими діячами української культури: ректором Київського державного інституту театрального мистецтва ім. І. Карпенка-Карого Ростиславом Пилипчуком, акторкою Лідією Яремчук, співаком Михайлом Кривнем, чемпіонкою світу з художньої гімнастики Катериною Серебрянською. У цій же рубриці представлено низку блискучих інтерв'ю з українськими спортсменами — Олександром Багачем, Вікторією Павлиш, Анжелою Балахановою, тенісистом Андрієм Медведєвим та ін. У рубриці «Долі людські» розповідалося про життя тих особистостей, які зробили багато, аби українська меншина могла зіп'ятися на ноги («Портрет Шари Каріг», «Золоте правило доктора Медьєрі», «Добром зігрите серце» (про Юрія Михайлика). На користь професіоналізму «громадівців» свідчать також бесіди з поетом і письменником Іваном Драчем, дружиною В'ячеслава Чорновола Атенією Пашко. У цей період «Громади» відбувається інтенсивне насичення газети матеріалами подієвого плану: річ у тім, що Товариство в цей час активно шукає контактів з іншими етнічними громадами Угорщини, залучає нових членів, розпочинає видавничу діяльність, контактує з представниками України, шукає нові форми постійного діалогу з угорськими керівниками. Цьому сприяв дизайн сторінок, виконаний у конструктивному стилі, без обтяжливих рамкових потовщень і зайвої строкатості. Малі форми газети набувають вигляду просторової перспективи і певної елегантності. Водночас газета не цуралася висвітлення українських культурних

традицій (рубрика «Культурна спадщина»), фольклору. На сторінках видання з'являються поетичні та прозові твори угорських українців, цікаві літературні дослідження позаштатних авторів. До кінця 1999 р. в редакції часопису здебільшого сформувався те сильне творче ядро, яке визначило подальший розвиток «Громади» — україномовного видання Угорщини.

Нинішня «Громада» — це інформативно насичений двомісячний журнал на 40 сторінках, який друкує матеріали паралельно українською та угорською мовами. На його шпальтах висвітлюються різноманітні проблеми українства — від історико-культурних до сучасних соціальних, політичних та економічних. Найбільшу увагу часопис безумовно приділяє культурницькій проблематиці. Це, своєю чергою, сприяє позитивному іміджу України в Угорщині та поза її межами. Структура журналу містить традиційні рубрики: «Суспільство», «Хроніка Товариства», «Поштова скринька», «Культура», «Берегиня», «Мистецтво», «У колі сім'ї», «Дитячий куточок», «Молоді пагінці» (числа «Громади» з 2001 р.).

Інформація суспільного характеру, що стосується українського громадського життя, як правило, має позитивний характер і підносить імідж Української держави. Так, у третьому числі «Громади» за 2001 р. вміщено матеріал про те, що міністр закордонних справ України Анатолій Зленко відвідав Центр української культури та документації у Будапешті; що новопризначений Прем'єр-міністр України Анатолій Кінах хоче продовжувати економічні реформи та втілювати євроінтеграційні прагнення України; що Україну відвідав Папа Римський Іван Павло II, у жилах якого текла й українська кров; що Україна стала лідером СНД за темпами промислового зростання у підсумках за січень—квітень 2001 р.

Вельми показовим у цьому контексті є інформаційний матеріал напівскандального характеру — «Український цемент виявився якісним». «Громада» повідомляє про те, що депутат парламенту від області Гевеш Ласло Горват заявив: «Цемент, котрий постачається в Угорщину головним чином із українського міста Краматорська, не придатний для використання». А через це значно впав попит угорських фірм на український цемент, наші підприємства зазнали збитків. За матеріалами угорської преси та відповідно до здійснених перевірок україномовний часопис «Громада» інформує читачів, що

«вантаж із цементом відповідав усім приписам інструкцій. А щодо критерію затвердіння, то навіть і перевершив очікувані припустимі межі» (2001. — № 3. — С. 11).

У журналі опубліковано також матеріали про фінансування робіт із ліквідації наслідків березневої повені 2001 р. на Закарпатті. Така інформація дуже важлива для угорських українців, бо саме з цього регіону значна частина населення емігрувала до Угорщини, залишивши на малій батьківщині родичів, близьких та знайомих. Детальна інформація про допомогу закарпатцям щодо капіталовкладень, взята із повідомлень Укрінформу, містить конкретні цифри та чіткі розрахунки: «Із загальної суми 7 млн 250 тис. гривень (близько 1 млн 318 тис. дол. США) буде спрямовано Закарпатській облдержадміністрації для компенсації населенню області вартості зруйнованого та пошкодженого повинню житла... особливо важливе значення для запобігання частим повеням у цьому регіоні матимуть водозахисні споруди на річці Тиса. На зведення їх у Виноградівському та Берегівському районах Держводгосп отримає 4,7 млн гривень (понад 800 тис. дол.)».

Дещо незвичним і навіть резонансним для вираженої «Громади» у контексті її рубрики «Суспільство» видається вірш «Пам'яті українського журналіста Г. Гонгадзе», який має виразно антитеористичне й консолідуюче звучання для збуреного українського суспільства:

В Чечні чи на Близькому Сході
І в Україні ж... Так повсюди
Безвинно гинуть чесні люди...
Стріляють там, стріляють тут.
Все більш жорстокого і злого!
Хто чинить той бандитський суд —
Чи це лише пролог до нього?
І хто замовники бандитів —
Коли їх будемо судити?

Публікації рубрики «Хроніка Товариства» є своєрідним літописом життя українців в Угорщині. Часопис «Громада» намагається не випустити з уваги найменших подій, до яких причетні українці, що проживають у цій країні: «День української культури», «Шевченківський вечір у Сегеді», «Нові українські видання в

Угорщині», «Купальська ніч на Дунаї», «Табір української мови в місті Занка», «Українські переливи у Свиднику» тощо.

Воєнні події, що сьогодні відбуваються на Сході України, в угорських медіа часто висвітлюються з використанням російських джерел, тому не дивно, що частина угорців не має об'єктивної інформації про стан справ. Через це «Громада» взяла на себе завдання всілякими способами доносити до громадян Угорщини правдиву інформацію про події в Криму та на Донбасі. Свідченням цьому є й організація мирних пікетів в угорських містах проти російської агресії в Україні, й колосальна роз'яснювальна робота членів Товариства української культури Угорщини та працівників редакції «Громади» щодо ситуації на Сході нашої держави в угорському суспільстві. Такими є публікації «Мистецтво толерантності» (про добродійний концерт гурту «Марінита» з Харкова в будапештському Центрі української культури і документації на підтримку України проти російської агресії); «Свято 200-річчя Т. Г. Шевченка» (про урочистості в м. Мішкольц за участі великої кількості угорців, зокрема заступника мера міста Габора Кіша, депутата угорського парламенту Ласла Шебештьєна, голови Товариства українців Угорщини Ярослави Хортяні (2014. — № 21).

Показовою в цьому ж числі журналу є стаття «Мистецька шевченкіана в Будапешті» Василя Плоскіни. У публікації йдеться про те, що 14 червня в Мармуровій залі Угорського радіо українські громадсько-культурні осередки (ДОСУУ, ТУКУ, самоврядування українців Ференвароша, Центр української культури і документації) у рамках святкування 200-ліття від дня народження Т. Шевченка організували виставку українських художників Угорщини та провели концерт-презентацію аудіоальбому «Пам'яті Тараса Шевченка». Однак, з огляду на сучасну ситуацію в Україні, чи не найважливішим у матеріалі є те, що одна з очільниць українського товариства в Угорщині, Ярослава Хортяні, виступаючи на вечорі, «не могла приховати свого суму, повідомивши, що напередодні в небі над Луганськом проросійські сепаратисти збили транспортний літак "Іл-76" із 49 військовими української армії, включно з 9 членами екіпажу літака. <...> За словами Я. Хортяні, в Україні триває війна, розв'язана північним сусідом, який намагається за всяку ціну зупинити український народ в його багатотисячох устремліннях здобути

свободу і незалежність. Якщо Європа і далі мовчки спостерігатиме за тим, як країна-агресор дестабілізує ситуацію на Сході України та краде чужі території, за кілька літ така доля може спостигти і Захід...» (2014. — № 21).

Отже, завдяки журналу «Громада» життя української діаспори в Угорщині помітно активізувалося, а також стало досить інформаційно та культурно насиченим. Через часопис активно пропагується позитивний імідж України як держави, що намагається побудувати суспільне співжиття на демократичних засадах. Важливо й те, що сьогодні угорський уряд не тільки підтримує закордонних угорців, більшість із яких проживає на Закарпатті, а й допомагає національно-культурним товариствам у своїй державі. Тому для видання «Громади» виділяються кошти Угорського фонду підтримки національних та етнічних меншин. Цікавим доповненням україномовного сегмента в інформаційному просторі Угорщини є щорічник «Календар українців Угорщини» [4; 5]. Щоправда, це видання має науково-публіцистичний характер. У ньому друкуються матеріали історичної, культурологічної, етнографічної, лінгвістичної, літературознавчої та іншої тематики.

Від часу ратифікації Україною та Угорщиною Угоди щодо прав національних меншин (1994 р.) значно змінився статус угорських українців, а взаємини між державами покращилися. На початок 2010 р. між Україною та Угорщиною укладено близько 80 двосторонніх документів, які регламентують співпрацю в політичній, економічній, культурній, науково-технічній та інших сферах. Підготовлено до підписання Договір про соціальне забезпечення, Угоду про співробітництво між Верховною Радою України та Державними Зборами Угорської Республіки, Робочий план про співробітництво між Міністерством освіти і науки України та Міністерством освіти і культури УР, Угоди про міжнародні комбіновані перевезення [2; 6].

Позитивним у сфері забезпечення національних меншин, зокрема інформаційного, в Угорщині було створення Програми з дослідження проблем національних меншин (1998 р.), а згодом — реорганізації її в Інститут досліджень національно-етнічних меншин при Угорській академії наук (2001 р.). Однак чи не найголовнішим для Української держави мало би стати на сучасному етапі усвідомлення важливості підтримки, бодай моральної, угорських українців, що

намагаються через свої медіа подати якнайбільше об'єктивної інформації про українську історію та культуру, про сучасні події в державі, а отже — творити позитивний імідж нашої країни за кордоном.

1. Демони миру та боги війни: соціальні конфлікти посткомуністичної доби / С. Макеєв (кер. авт. кол.). — К. : Політична думка, 1997. — 508 с.
2. Договірно-правова база двостороннього співробітництва з Угорською Республікою [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/hungary/ua/26646.htm>.
3. Зарубіжні українці / С. Ю. Лазебник (кер. авт. кол.), Л. О. Лещенко, Ю. І. Макар та ін. — К. : Україна, 1991. — 252 с.
4. Календар українців Угорщини на 2000 рік. — Ужгород : Мистецька лінія, 1999. — 120 с.
5. Календар українців Угорщини на 2001 рік. — Ужгород : Мистецька лінія, 2000. — 132 с.
6. Рамкова конвенція про захист національних меншин // Інформаційний бюлетень відділу у справах національностей Закарпатської обласної державної адміністрації та Центру культур національних меншин Закарпаття. — 2008. — № 17. — С. 38—53.
7. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти : [колект. моногр.]. — К. : МАУП, 2002. — 488 с.
8. Act LXXVII of 1993 on the Rights of National and Ethnic Minorities [Закон № LXXVII про права національних і етнічних меншин...] [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.kisebbsegiombudsmann.hu/data/files/128317683.pdf>.
9. Capotorti F. Study on the rights of persons belonging to ethnic, religions and linguistic minorities (UN Doc. E/CN.4/Sub.2/384/Rev.1) [Електронний ресурс] / F. Capotorti. — Режим доступу: https://sites.google.com/site/pbmrir/week_9.

Віталій Гандзюк

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РАЙОННОЇ ПРЕСИ ВІННИЧЧИНИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО МАС-МЕДІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА

Розглянуто основні проблеми, стан і перспективи розвитку районної преси Вінницької області в умовах реформування сучасних ЗМІ.

Ключові слова: районна газета, сільське населення, редакція, тираж, читач, роздержавлення.